

3. Kravchenko V. V. Constitutional law of Ukraine: textbook. 6th edition, corrected and add. Kyiv: Attica, 2007. P. 302.

4. Topolyanska T. O. Constitutional-procedural bases of realization of the right of legislative initiative: abstract of the dissertation ... of the candidate of legal sciences: 12.00.02. Kyiv, 2009. P. 6, 13.

5. Decision of the Constitutional Court of Ukraine of 28.02.2018 № 2-г/2018. *Official Bulletin of Ukraine*. 2018. № 37. Art. 1315.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-16>

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Калініченко О. Ф.

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права
Київського кооперативного інституту бізнесу і права
м. Київ, Україна*

Розбудова права при модернізації і розвитку освіти повинна набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. Підвищення якісного рівня освіти має бути спрямовано на забезпечення економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства, даліше навчання і розвиток особистості. У цьому сенсі наука конституційного права є вченням про методи, їх систему та принципи, а також порядок їх застосування при дослідженні явищ конституційно-правового буття, які становлять предмет відповідної юридичної науки.

Юридичні аспекти даної теми розглядалися в працях В. Сіденко, Р. Лукіч, Д. Керімов, Б. Кінаш, С. Гусарев, А. Олійник, О. Слюсаренко, Е. Темнов, І. Кондратьєв, О. Копиленко, В. Кафарський, П. Добродумова, В. Кампо, А. Крусяна, О. Мучніка, М. Орзіха, В. Селіванова, Ю. Шемшученка, О. Ющика та ін. [1, с. 8].

Реалізація етапів конституційної реформи вимагає якісно нового формування системи права, оскільки її нинішній стан не сприяє зростанню соціальної захищеності й безпеки громадян держави. По-перше, в її межах не створено дієвих інструментів і механізмів, які дали б змогу повністю реалізувати наявні права суб'єктів суспільних відносин, що мають бути відображені в позитивному праві. По-друге, відсутні гармонійні взаємозв'язки між чинними нормативно-правовими актами різних рівнів, які покладені в основу правової системи держави,

що, своєю чергою, призводить до непорядкованості, внутрішньої неузгодженості, хаотичного й непослідовного розвитку українського законодавства. По суті, вище згадане є комплексом норм і положень, котрі не мають чітких структурно-логічних і функціональних зв'язків між собою та з системою законодавства в цілому (зокрема закони та підзаконні акти). За цих умов, як слушно наголошує відома вітчизняна вчена-правознавець Н.Оніщенко, необхідне відродження поваги до права, принципів верховенства права та законності, а також підвищення авторитету закону [2, с. 44].

Ураховуючи конституційну дію принципу верховенства права в Україні, якісні характеристики нового режиму правопорядку, утворення якого очікується в результаті проведення правової реформи, обов'язково мають бути скореговані зі змістом цього принципу. З другого боку, встановлення в Україні панування права, котре є наслідком дії принципу верховенства права, неможливе без системного проведення низки правових реформ, метою яких має бути утвердження і гарантування прав людини та забезпечення пріоритету її природних прав [3, с.260]. Тому рівні системи права й комплексу нормативноправових актів також повинні бути логічно узгодженими і взаємопов'язаними для досягнення цілей ефективного правового регулювання та забезпечення належного правопорядку в державі.

Проголошені в Конституції України правові ідеї, норми та принципи верховенства закону, положення про права і свободи людини та громадянина цілковито відповідають приписам міжнародного права і мають важливе значення для продовження конституційноправової реформи. З огляду на це, потреба модернізації правової системи України задля забезпечення можливості її найефективнішого функціонування актуалізує дослідження процесу вдосконалення Основного Закону держави.

Світова практика наочно демонструє неоднозначність конституційного процесу. Приміром, Велика Британія не має власного Основного Закону, хоча його функції виконує комплекс юридичних актів, а саме: the Habeas Corpus Act (законодавчий акт 1679 року, яким інтереси особистості було захищено від королівського свавілля), Білл про права (1689 рік) і нормативноправові інструменти новітнього періоду. Свого часу королева Великої Британії Єлизавета II, коментуючи розгортання конституційної законотворчості в Росії, пожартувала: «У Великій Британії вісім століть пишуть конституцію і не можуть закінчити цей процес, адже досконалості немає меж; а ви хочете відразу, за один рік отримати ідеальний Основний Закон». Звичайно, ці слова можна безапеляційно застосувати до вітчизняного конституційного процесу. Проте досвід інших країн, що використовується під час

вивчення проблем, які виникають в українській законотворчості, не може бути автоматично екстрапольовано на нормативноправове поле нашої держави. Більше того, аналіз думок і суджень учених та політичних діячів дає змогу виробити певні підходи до вдосконалення конституційного механізму й оптимізації конституційних змін.

Сьогодні пріоритетну роль у регулюванні суспільного розвитку Конституція України надає безпосередньому волевиявленню громадян, найвищим проявом і однією з основних конституційних форм якого є вибори. Вони забезпечують перетворення народовладдя з формального атрибута держави на реальний політичний суспільноправовий інститут, що встановлює право народу на вільне волевиявлення й гарантує легітимність, стабільність, поступовість і наступність його влади [4, с. 3–4].

Так, розглядаючи можливості використання правових аксіом у законотворчій діяльності держави, професор С. Петков виокремлює чотири основні напрями правової реформи:

1) у науковій сфері – вдосконалення теоретичних основ адміністративного права в межах системи взаємодії приватного та публічного права;

2) у правотворчості – систематизація нормативних актів, трансфер правових норм і кодифікація законодавства;

3) у навчальному процесі – створення єдиної системи послідовного викладання публічноправових дисциплін, визначення в їхньому колі місця адміністративного права;

4) у правозастосовній діяльності – відокремлення державних послуг від господарської діяльності та вдосконалення механізму протидії адміністративним проступкам та злочинам [4, с. 25].

На даний час наша держава перебуває під впливом зовнішніх глобальних чинників і тенденцій, що не могли не позначитися на стані й функціональних можливостях вітчизняної правової системи як в цілому, так і її окремих структурних компонентів – правової свідомості, системи законодавства, правотворчого і правозастосовного процесів. Однак, за умов переходу України до ринкової економіки, формування громадянського суспільства та соціальноправової держави все ще існує потреба подальшої оптимізації національної правової системи та віднайдення нових шляхів її реформування.

Усі розпочаті в країні реформи є об'єктивними чинниками. Реалізація загальновизнаного принципу верховенства (панування) права або правової держави, котрий покладено в основу Конституції, є одним із пріоритетних інтересів України. Перехід до демократичного державного устрою значно підвищив роль права в житті українського суспільства. Правова система, що була донедавна, виявилася, по суті, недієвою:

дедалі частіше показувала свою неспроможність у процесі охорони законності та правопорядку не могла забезпечити необхідну правову захищеність життєво важливих інтересів суб'єктів права. Тому конституційна реформа, повинна забезпечити докорінну трансформацію національної правової системи, стати соціальним середовищем функціонування конституційноправової науки як спеціалізованої діяльності, яка має теоретичноприкладний характер, та підґрунтям для формування змісту наукових конституційноправових досліджень.

Література:

1. Калініченко О.Ф. Конституційний процес та напрямки новітньої конституційної реформи в Україні // *De Lege Ferenda*. Юридичний науковий електронний журнал / Харків., «Стиль-Іздат». Осінь. 2016. С. 8-10.

2. Оніщенко Н. Відродження поваги до права в контексті розвитку правової свідомості та правової усвідомленості / Н. Оніщенко [Onishchenko N. Renewal of respect for the law in the context of legal consciousness' and legal awareness' development] // *Віче*. – 2014. – № 9. – С. 44–45.

3. Малишев Б. В. Правова система (телеологічний вимір): Монографія / Б. В. Малишев [Malyshev B. Legal system (teleological dimension): Monograph]. – К.: «ВД «Дакор», 2012. – 364 с.

4. Петков С. В. Народовладдя: від права радянського до права громадянського / С. В. Петков [Pietkov S. Popular rule: From the Soviet to civic law]. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2014. – 56 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-17>

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Кармаза О. О.

*доктор юридичних наук, професор
Інституту післядипломної освіти
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

На сьогодні використання Інтернету в Україні та в світі може розглядатися як реалізація основоположних прав та свобод людини і